ആത്മവേദനയുടെ പിടച്ചിൽ

കെ. അരവിന്ദാക്ഷൻ

ആത്മവേദനയുടെ പിടച്ചിൽ
K. Aravindakshan
(Malayalam: Article)

These electronic versions are released under the provisions of Creative Commons Attribution Share Alike license for free download and usage.

The electronic versions were generated from sources marked up in LaTeX in a computer running GNU/LINUX operating system. PDF was typeset using XeTeX from TeXLive 2020. The base font used was traditional script of Rachana, contributed by KH Hussain, et al. and maintained by Rachana Institute of Typography. The font used for Latin script was Linux Libertine developed by Philipp H. Poll.

Cover: Evening @ Paye Meadows – Kagan Valley – Pakistan, a photograph by Waqas Afzal. The image is taken from Wikimedia Commons and is gratefully acknowledged.

Sayahna Foundation
JWRA 34, Jagathy, Trivandrum, India 695014
URL: www.sayahna.org

ആത്മവേദനയുടെ പിടച്ചിൽ

സുബ്രഹ്മണ്യദാസ്–ഇന്നും: ഒരു ലേഖനം

'ദാസിനെക്കുറിച്ച്' എന്നൊരു ലേഖനം സുബ്രഹ്മണ്യദാസിന്റെ (1958–1982) അയൽക്കാരനും ജ്യേഷ്ഠസഹോദരതുല്യനുമായ ടി. എം. മനോഹരന്റെതായി ഈ പുസ്തകത്തിലുണ്ട് (സുബ്രഹ്മണ്യദാസ്–ഇന്നും). ദാസിന്റെ ഉള്ളിലേയ്ക്ക് കടന്നു ചെല്ലാൻ കഴിയുന്ന വരികൾ ഈ ലേഖനത്തിലുണ്ട്. ഐ. എഫ്. എസ്. നേടി കേരള ഫോറസ്റ്റ് ഹോസ്റ്റിന്റെ ചീഫായി റിട്ടയർ ചെയ്ത മനോഹരൻ വൈദ്യുതി ബോർഡിന്റെ ചെയർമാനായും പ്രവർത്തിച്ചിട്ടുണ്ട്.

വ്യവസ്ഥാപിതമായ സാമൂഹ്യ ജീവിതത്തിൽ മനോഹരൻ എന്തായിത്തീർന്നുവോ അതിന്റെ എതിർ കോണിലായിരുന്നില്ല ദാസിന്റെ ജീവിതം. പ്രത്യക്ഷത്തിൽ അങ്ങനെ വായിക്കാമെങ്കിലും. കാരണം, മനോഹരൻ പ്രതിനിധാനം ചെയ്യുന്ന ജീവിതത്തോട് അസൂയപ്പെടാനോ അരിശപ്പെടാനോ ദാസ് ശ്രമിച്ചിട്ടില്ല. 'നിനക്കെന്തു പറ്റി ദാസേ, നിനക്ക് പഠിപ്പൊന്ന് പൂർത്തീകരിച്ചുകൂടേ? എന്തെങ്കിലും ജോലിയൊക്കെയായാൽ അച്ഛനമ്മമാരും ഒരു താങ്ങായില്ലേ? ഇതൊക്കെ കഴിഞ്ഞുപോരെ രാഷ്ട്രീയം? ജോലീം വരുമാനവും ഒക്കെയായാലും നാട്ടുകാരെ സഹായിക്കാമല്ലോ? വയസ്സുകാലത്ത് അച്ഛനേം അമ്മേനേം നോക്കാതെ രാഷ്ട്രീയം പറഞ്ഞു നടന്നാൽ മതിയോ? അച്ഛനമ്മമാരും എന്തു വിഷമമുണ്ടെന്ന് നിനക്കറിയില്ലേ?' ഏതു കാലത്തെയും, ഏതു ദേശത്തെയും വ്യവസ്ഥിതിയുടെ വാക്കുകളാണ് മനോഹരന്റേത്.

'സാമൂഹ്യകർത്തവ്യബോധമുള്ള' മനോഹരന്റെ ചോദ്യരൂപേണയുള്ള ഉപദേശങ്ങൾക്ക്, ആശങ്കകൾക്ക് സഹജമായ ശാന്തതയോടും സൗമ്യതയോടും വിനയത്തോടും കൂടി ദാസ് മറുപടി പറയുന്നു: 'എന്റെ അച്ഛനമ്മമാരും മാത്രമല്ലല്ലോ സമൂഹത്തിൽ ഉള്ളത്. നരകയാതന അനുഭവിക്കുന്ന ഒട്ടേറെ അച്ഛനമ്മമാരും സഹോദരീസഹോദരന്മാരും സമൂഹത്തിലില്ലേ? അവരുടെ കാര്യത്തിലും സാമൂഹ്യബോധമുള്ള പൗരന്മാർക്ക് ശ്രദ്ധ വേണമല്ലോ? എന്റെ രാഷ്ട്രീയ ചിന്തയൊന്നും പറഞ്ഞാൽ ചേട്ടനു മനസ്സിലാവില്ല'.

തന്റെ കാലത്തോടും പുതിയ കാലത്തോടും വരാനിരിക്കുന്ന കാലത്തോടും ദാസ് നടത്തുന്ന ഒരു സ്റ്റെയ്റ്റ്മെന്റാണിത്. ഇത് ഉപരിതലത്തിൽ മനോഹരനോടുള്ള മറുപടിയാണ്. എന്നാൽ ആന്തരികമായി ദാസ് തന്നോട് തന്നെ ചോദിക്കുന്നതാണ്. തന്നെത്തന്നെ വിമർശിക്കുന്നതാണ്. എനിക്ക് ഗോപാലകൃഷ്ണനും പാർവ്വതിയും എന്ന ഒരൊറ്റ അച്ഛനും അമ്മയും മാത്രമല്ല ഉള്ളത്. ഒട്ടേറെ അച്ഛന്മാരും അമ്മമാരും ഉണ്ട്. മാതാപിതാക്കളുടെ ഏകമകനായ എനിക്ക് അനവധി സഹോദരീസഹോദരന്മാരും ഉണ്ട്. അവരെല്ലാം നരകയാതന അനുഭവിക്കുമ്പോൾ ഞാനും അതനുഭവിക്കുന്നുണ്ട്. അപരന്റെ വേദനയെ തന്റെ വേദനയായി തിരിച്ചറിയുന്ന ആത്മീയ സംവാദമാണിത്. ഈ പുസ്തകത്തിന്റെ ശരീരവും സംവാദമാണ്.

എന്താണ് 'സാമൂഹ്യബോധം?' അതിനെ നിലവിലുള്ള സങ്കുചിതത്വത്തിന്റെ തടവറയിൽ നിന്ന് മോചിപ്പിക്കാൻ ശ്രമിക്കുകയാണ് അടുത്ത വരികളിൽ. തനിക്ക് രക്തബന്ധമില്ലാത്ത അച്ഛനമ്മമാരുടെയും സഹോദരീസഹോദരന്മാരുടെയും കാര്യത്തിൽ ഒരു പൗരന് ശ്രദ്ധ വേണ്ടേ എന്ന് ചോദിച്ചുകൊണ്ട് ദാസ് സാമൂഹ്യബോധത്തെ അപനിർമ്മിക്കുന്നു. 'എന്റെ രാഷ്ട്രീയ ചിന്തയൊന്നും ചേട്ടനു പറഞ്ഞാൽ മനസ്സിലാവില്ല' എന്നത് അതിന്റെ ഭാഗമാണ്. അല്ലാതെ ഞാൻ ബുദ്ധിജീവിയാണെന്നോ ചേട്ടനേക്കാൾ കേമനാണെന്നോ ഉള്ള ധ്വനിയല്ല. തന്റെ രാഷ്ട്രീയചിന്ത തന്നിൽപോലും ഇനിയും പൂർണമായി രൂപാന്തരം പ്രാപിക്കാത്തതാണ്. നിലവിലുള്ള വ്യവസ്ഥാപിത ചിന്തകളല്ല എന്നേ പറയാനാവൂ. ദാസ് ഇതൊരിക്കലും പൂർത്തിയാക്കുന്നില്ല. അന്വേഷിയായ ഒരു ഗോതമസിദ്ധാർത്ഥനും.

ജ്യേഷ്ഠസഹോദരതുല്യനായ മനോഹരനിൽനിന്ന് ദാസിന്റെ അച്ഛനിലേയ്ക്ക് വരിക. 'തികഞ്ഞ കർത്തവ്യബോധവും രാജ്യസ്നേഹവും നിറഞ്ഞ ഒരു സൈനിക ഉദ്യോഗസ്ഥനായിരുന്ന ദാസിന്റെ അച്ഛൻ ശ്രീ. ഗോപാലകൃഷ്ണൻ...' ലീവിനു വരുമ്പോൾ രാജ്യസ്നേഹത്തിന്റെ കഥകളും, ദേശരക്ഷയ്ക്കായി സൈനികർ ചെയ്യുന്ന അമൂല്യങ്ങളായ സേവനങ്ങളെക്കുറിച്ചും ഞങ്ങൾക്ക് പറഞ്ഞുതന്നിരുന്ന സ്നേഹസമ്പന്നൻ... കർത്തവ്യബോധവും അദ്ധ്വാനശീലവും രാജ്യസ്നേഹവുമുള്ള ഉത്തമ പൗരന്മാരാകണമെന്ന് അദ്ദേഹം ഞങ്ങളെ ഉപദേശിക്കുമായിരുന്നു'. മനോഹരന്റെ വാക്കുകളാണിത്. ഒരു തീവ്രവാദ രാഷ്ട്രീയ പ്രസ്ഥാനവുമായി ബന്ധപ്പെട്ട് ദാസ് പ്രവർത്തിക്കുന്നുണ്ടെന്നറിഞ്ഞിട്ടും രാജ്യസ്നേഹിയായ അച്ഛൻ മകനെക്കുറിച്ച് മോശമായി സംസാരിച്ചിട്ടില്ലെന്ന് മനോഹരൻ വ്യക്തമാക്കുന്നുണ്ട്. എങ്കിലും, ഏകമകന്റെ വഴിവിട്ടുള്ള പോക്ക് അച്ഛനിൽ അസ്വസ്ഥതയുണ്ടാക്കിയിരിക്കാം.

> "ഹൃദയത്തിന്റെ മുറിവുകളിൽ നിന്നൊഴുകിയ ഭക്തിയിലൂടെ എഴുത്തച്ഛനും പൂന്താനവും ജനങ്ങൾക്കുമേലുള്ള വൈദേശികാധിപത്യത്തെ പ്രതിരോധിച്ചു. പുതിയൊരു മലയാളഭാഷയിലൂടെ. സാധാരണക്കാരന് മനസ്സിലാക്കാൻ കഴിയുന്ന രാമായണത്തിലൂടെ, ജ്ഞാനപ്പാനയിലൂടെ. 'നൈതികതയും രാഷ്ട്രീയവും ഒന്നായ ആ കാലഘട്ടത്തിൽ കേരളത്തിന്റെ തനതായ സംസ്കാരം അന്നത്തെ കാവ്യങ്ങളിലൂടെ ആത്മപ്രതിരോധത്തിന്റെതായ ഉദാത്ത മേഖലകളിലേയ്ക്ക് ക്രമീയുന്നുണ്ട്".

അച്ഛൻ ഗോപാലകൃഷ്ണന്റെ കർത്തവ്യബോധവും അദ്ധ്വാനശീലവും കെ. വേണുവിലുണ്ട്. തീർത്തും മറ്റൊരു തലത്തിലാണെന്നുമാത്രം. മനോഹരൻ-അച്ഛൻ ഇടങ്ങളിലെ വ്യവസ്ഥാപിത പുരുഷപ്രകൃതികളെ ചോദ്യം ചെയ്ത വേണുവിനോടൊപ്പം ദാസും ചേരുന്നു. അച്ഛന്റെയും വേണുവിന്റെയും പുരുഷപ്രകൃതിയെ നിരന്തരം അലോസരപ്പെടുത്തുന്നുണ്ട്. ചോദ്യം ചെയ്യുന്നുണ്ട്. മനോഹരനും അച്ഛൻ ഗോപാലകൃഷ്ണനും പ്രതിനിധീകരിക്കുന്ന വ്യവസ്ഥാപിത പുരുഷനോട് ബോധപൂർവ്വമായ ഹിംസാത്മക വിപ്ലവ പ്രവർത്തനങ്ങളിലൂടെ അട്ടിമറിച്ച് പുതിയ സമത്വസുന്ദരസമൂഹം സൃഷ്ടിക്കാനിറങ്ങിത്തിരിച്ച വ്യക്തിയാണ് വേണു. മാർക്സിന്റെ ദർശനങ്ങളുടെയുള്ള നിരവധി വിജ്ഞാനശാഖകളുടെ മൂലധനം വേണുവിനുണ്ട്. വ്യവസ്ഥാപിതവും യാഥാസ്ഥിതികവുമായ പുരുഷപ്രകൃതികളെ ഉടച്ച് കലഹിക്കാതെ നിലവിൽ അർത്ഥമില്ലെന്നും, അതിനുപകരം സൃഷ്ടിക്കപ്പെടുന്നതിന്റെ ഘടന, ധാർമ്മികത, ആത്മീയത എന്നിവയോടൊന്ന് കലഹിക്കേണ്ടതെന്നും ദാസിനറിയാമായിരുന്നു. അത് താൻ സ്വപ്നം കാണുന്ന താണോയെന്ന് ദാസ് ജാഗ്രതപ്പെടുന്നുണ്ട്. ഈ പുസ്തകത്തിന്റെ സംവാദവും അതാണ്.

വേണുവിനുള്ള ഒരു മറുപടിക്കത്തിൽ ദാസ് എഴുതുന്നുണ്ട്: 'പുതിയ യാഥാർത്ഥ്യങ്ങളെ നിലവിലുള്ള സിദ്ധാന്തങ്ങൾക്ക് ഉൾക്കൊള്ളാൻ അസാധ്യമായിത്തീരുമ്പോഴാണ് പുതിയ അന്വേഷണങ്ങൾ പ്രസക്തമാവുന്നത്. അതിലേർപ്പെടുന്ന ഏതൊരാൾക്കും തീതിയുടെ പ്രളയ തിരിച്ചടികൾ ആശങ്ക പൂർണ്ണമായ തിരിച്ചടികൾ ഉണ്ടാകും' (പുറം: 62). തീതി ഇവിടെ വെറും രാഷ്ട്രീയ മാർഗ്ഗമല്ല. വിശകലനരീതിയുമല്ല. അതൊക്കെയുൾക്കൊള്ളുന്ന ജീവിതരീതിയാണത്. ഒരു മനുഷ്യൻ മനുഷ്യനാകാൻ അനിവാര്യമായിട്ടുള്ളത്. തുടർന്ന് മാർക്സിയൻ ദർശനത്തിന്റെയും പ്രായോഗിക രാഷ്ട്രീയത്തിന്റെയും അഞ്ച് ചോദ്യങ്ങൾക്കുശേഷം വേണുവിനെ നേരിട്ടുന്ന ദാസ് കത്ത് അവസാനിപ്പിക്കുന്നതിങ്ങനെയാണ്: 'വിനയത്തോടെ ഒരു കാര്യം സൂചിപ്പിക്കട്ടെ. ആശയം നഷ്ടപ്പെട്ട ഭാഗങ്ങളെക്കാളും അകം പൊള്ളയായ ശകാരങ്ങളെക്കാളും സംവേദനക്ഷമതയുള്ള വാക്കുകൾ ഉപയോഗിക്കാൻ കമ്മ്യൂണിസ്റ്റുകാർ പരിശീലിക്കേണ്ടിയിരിക്കുന്നു' (പുറം: 64). ഭാഗ്ദണ്ഡം ശകാരങ്ങളുമല്ല ഒരാചാര്യാനാവിശ്യമാവശ്യം; വിനയവും സംവേദനക്ഷമതയുമാണ്. അത് വേണ്ടവിനെ മാത്രമല്ല, തന്നെയുമുദ്ദേശിച്ചാണ് ദാസ് പറയുന്നത്.

Condition ചെയ്യപ്പെട്ട ഒരു രീതിശാസ്ത്രമോ രാഷ്ട്രീയമോ അല്ല താനുദ്ദേശിക്കുന്നതെന്നും പുതിയൊരു മനുഷ്യനും പുതിയൊരു ലോകത്തിനും, ഇതുവരെ നമുക്കില്ലാതെപോയ തലച്ചോറും ഹൃദയവുമാണ് രൂപപ്പെടേണ്ടതെന്നുമാണ് ദാസ് സൂചിപ്പിക്കുന്നത്.

മറ്റു പുരുഷപ്രകൃതികളോടില്ലാത്ത വിമർശനവും അസഹിഷ്ണുതയും 'പരിഹാസവും' വേണുവെന്ന കേന്ദ്രീകൃത പുരുഷപ്രകൃതിയോട് ദാസ് കാണിക്കുന്നുണ്ട്, തന്റെ സംവാദങ്ങളിൽ.

ഒരു കട്ടിയുടെ നിഷ്ഠൂരതയോടെ വേണുവിനോട് ചോദിക്കുന്നു: 'വരട്ടു തത്ത്വവാദമെന്നാൽ എന്താണ്?' (പുറം: 63) മറ്റൊരിടത്ത് 'വിപ്ലവത്തിന്റെ ദാർശനിക പ്രശ്നങ്ങ'ളിൽ വർഗ്ഗസമരത്തെക്കുറിച്ച് പറയുമ്പോൾ വേണു 'പള്ളി പ്രസംഗത്തിലേയ്ക്ക് നീങ്ങുന്ന'വെന്ന് പരിഹസിക്കുന്നുണ്ട്. 'ക്രിസ്തുവിൻ സഭയും' വേണു പ്രതിനിധീകരിക്കുന്ന മാർക്സിസ്റ്റ് തിരുസഭയും ഒന്നാണെന്നോ വേണു അതിന്റെ പുരോഹിതനായിത്തീരുന്നുവെന്നോ ഉള്ള ക്രൂരത നർമ്മം അതിലുണ്ട്.

താൻ കണ്ടുപരിചയിച്ചവരെ (ഉദാ: അച്ഛൻ, മനോഹരൻ) കലഹിച്ചിരുന്നവരും പരിഹസിച്ചിരുന്നവരും (ഉദാ: കെ. വേണു) ആയ പുരുഷപ്രകൃതികളിൽ നിന്ന് ദാസിന്റെ അമ്മയിലേയ്ക്ക് വരാം. 'നുറുകണക്കിന് കട്ടികളെ ആദ്യാക്ഷരങ്ങൾ പഠിപ്പിച്ച മാതൃഭാഷയായ അദ്ധ്യാപികപാർവ്വതി ടീച്ചറാണ് ദാസിന്റെ അമ്മ'. മനോഹരൻ എഴുതുന്നു. 'ദാസിന്റെ അമ്മേടെ ഒരു കട്ടിയായിരുന്ന ഞാനും', എന്ന് മനോഹരന്റെ സത്യവാങ്മൂലം. 'ആദ്യാക്ഷരങ്ങൾ പഠിപ്പിക്കുക മാത്രമല്ല എന്റെ സ്വഭാവ രൂപീകരണത്തിലും ടീച്ചറുടെ (ദാസിന്റെ അമ്മ) സ്വാധീനമുണ്ടായിരുന്നു. ചിത്രവര, പാട്ട്, കൈവേല (ക്രാഫ്റ്റ്) എന്നിവയും പ്രൈമറി സ്കൂൾ അദ്ധ്യാപികയായ ദാസിന്റെ അമ്മ കട്ടികളെ പഠിപ്പിച്ചിരുന്നു'. അമ്മയുടെ ചിത്രരചനാപാടവം ദാസിലുമുണ്ട്. പുസ്തകത്തിന്റെ അരികുകളിൽ ദാസ് കോറിവരച്ച അർത്ഥ ചിത്രപ്പെരുകളിൽ അദ്ദേഹത്തിന്റെ അപൂർണമായ ഹൃദയരേഖകളുണ്ട്.

എന്തുകൊണ്ട് 'തന്റെ ഏക സന്താനമായ ദാസിന്റെ 'സ്വഭാവ രൂപീകരണത്തിൽ' ടീച്ചർ ശ്രദ്ധിച്ചില്ല? തെറ്റുപറ്റി? അക്കാദമിക്കും ഐ. ഐ. ടി. പഠനത്തിന്റെ അവധിക്കാലത്ത് നാട്ടിലെത്തുന്ന മനോഹരനോട് വ്യവസ്ഥാപിതസമൂഹം ചോദിക്കുന്നുണ്ട്. മരിച്ചുപോയ ഒരമ്മയുടെ വിയോഗത്തിൽ കഷ്ടപ്പെടുന്ന രീതിയിൽ. 'ടീച്ചറെ കാണാൻ പോയതാണോ?' ടീച്ചറുടെ മോൻ നക്സൽ ആയി നടക്കാണോ? എന്ത് നല്ല കട്ടിയായിരുന്നു. പഠിപ്പും കളഞ്ഞു. വീട്ടിലും വരില്ല. ടീച്ചറുടെയും (അമ്മ) ബാലേട്ടന്റെയും (അച്ഛൻ) കാര്യം കഷ്ടം തന്നെ!' മരിച്ചുപോയ ഒരു മകനെ പിണവും വെച്ച് തിരസ്കരിക്കുകയാണ് നാട്ടുകാർ.

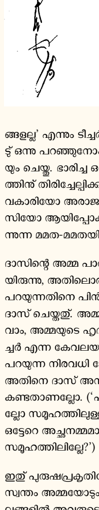

ഒരു നല്ല കട്ടിയുടെ സവിശേഷതകൾ എന്തൊക്കെയാണെന്ന് മനോഹരനും നാട്ടുകാരും കൃത്യമായ കണക്കുകളുണ്ട്. ഒരു കാർട്ടിയിൽ നൂറിൽ കട്ടിലിൽ പാകമാകുന്ന വൻ. ഇതേപ്പറ്റി മനോഹരൻ ക്രൈസ്റ്റ് കോളേജിലെ സഹപാഠികളോട് ചോദിക്കുന്നുണ്ട്. അദ്ദേഹം പാർവ്വതി ടീച്ചറോടും ദാസിന്റെ ജ്യേഷ്ഠസഹോദരനെന്ന നിലയിൽ തിരക്കുന്നുണ്ട് ദാസിനെപ്പറ്റി. 'ഒരു തീവ്രവാദ രാഷ്ട്രീയ പ്രസ്ഥാനവുമായി ബന്ധപ്പെട്ടു പ്രവർത്തിക്കുന്നുണ്ടെന്നും വീട്ടിൽ വളരെ കുറവേ വരാറുള്ളൂവെന്നും' 'അവൻ പറയുന്നതൊന്നും ഞങ്ങൾക്ക് മുഴുവൻ മനസ്സിലാവുന്ന കാര്യങ്ങളല്ല്' എന്നും ടീച്ചർ പറഞ്ഞു. 'മോൻ തന്നെ അവനോട് ഒന്ന് പറഞ്ഞുനോക്കാൻ' മനോഹരനെ ഏല്പിക്കുകയും ചെയ്തു. ഒരു പക്ഷേ, ഇതൊക്കെത്തന്നെയായിരിക്കും ആ അമ്മ സമൂഹത്തിൽ തിരിച്ചേല്പിക്കുകയാണ്, മനോഹരനെപ്പോലുള്ള. വിപ്ലവകാരിയെ അരാജകവാദിയോ അവധൂതനോ സന്ന്യാസിയോ ആയിപ്പോകുന്ന മകനോട് ഏതൊരമ്മയും തോന്നുന്ന മതം-മമതയില്ലായ്മ.

ദാസിന്റെ അമ്മ പാർവതി ടീച്ചർക്ക് ഒരുപാട് മക്കളുണ്ടായിരുന്നു, അതിലൊരാളാണ് താനെന്ന് മനോഹരൻ പറയുന്നതിനെ പിൻപറ്റമാക്കുമാറാണ് വാസ്യവത്തിൽ ദാസ് ചെയ്തത്. അമ്മയുടെ സമ്മതം വാങ്ങാതെയാവാം, അമ്മയുടെ ഹൃദയം പിളർന്നത്. പാർവ്വതി ടീച്ചർ എന്ന കേവലയായ അമ്മയോടല്ല. മനോഹരൻ പറയുന്ന നിരവധി പേരുടെ അമ്മയായ പാർവ്വതിയെ. അതിനെ ദാസ് അനുഭവപ്പെടുത്തുന്നത് നാം നേരത്തെ കണ്ടതാണല്ലോ. ('എന്റെ അച്ഛനും അമ്മയും മാത്രമല്ലല്ലോ സമൂഹത്തിലുള്ളത്. നരകയാതന അനുഭവിക്കുന്ന ഒട്ടേറെ അച്ഛനമ്മമാരും സഹോദരീസഹോദരന്മാരും സമൂഹത്തിലില്ലേ?')

ഇത് പുരുഷപ്രകൃതിയോടുള്ള ചോദ്യവും ഉത്തരവും അല്ല. സ്വന്തം അമ്മയോടും അമ്മമാരോടും ദാസുമാർ പല കാലങ്ങളിൽ അവരുടെ ഹൃദയത്തിൽ ഹൃദയം ചേർത്തുവെച്ച് മന്ത്രിച്ചിട്ടുള്ളതാണ്. ചരിത്രത്തിൽ അതൊന്നും രേഖപ്പെടുത്തപ്പെടണമെന്നില്ല. ഒരമ്മ വെറും അമ്മയായിരിക്കമ്പോൾതന്നെ ഭ്രമിയിലെ എല്ലാ മക്കളെയും അറിയുന്ന മാതൃത്വം ക്രിയാണ്. അല്ലെങ്കിൽ അത് മാതൃത്വമല്ല, ആണത്തമാണ്.

തീർച്ചയായും, പാർവതി ടീച്ചർ എന്ന അമ്മ ദാസിന് ശൈശവത്തിലും ബാല്യത്തിലും നാരായണഗുരുവിനെയും എഴുത്തച്ഛനെയും പൂന്താനത്തെയും പരിചയപ്പെടുത്തിക്കൊടുത്തിട്ടുണ്ടാകണം. മാതൃത്വത്തിന്റെ ആ ആത്മീയപരിസരമായിരിക്കണം ദാസിൽ ഗുരുവും പൂന്താനവും എഴുത്തച്ഛനും അങ്കുരിക്കാൻ കാരണമായത്.

> 'ദൈവമേ, കാത്തുകൊൾകങ്ങു
> കൈവിടാതിങ്ങു ഞങ്ങളെ,
> നാവികൻ നീ ഭവാബ്ധിക്കൊ-
> രാവിവൻ തോണി നിൻപദം'

എന്ന തുടങ്ങി

> 'ആഴമേറും നിൻ മഹസ്സാ-
> മാഴിയിൽ ഞങ്ങളാകവേ
> ആഴണം വാഴണം നിത്യം
> വാഴണം വാഴണം നിത്യം'

എന്നവസാനിക്കുന്ന ഗുരുവിന്റെ 'ദൈവദശക'ത്തിലെ നാട്ടുവരികൾ അക്കാലത്തെ ഏതൊരിഴവ കുടുംബത്തിലും സന്ധ്യാപ്രാർത്ഥനയായി ഏതൊരമ്മയും മക്കൾക്ക് ചൊല്ലിക്കൊടുക്കാതിരിക്കില്ല. ഗുരുവിന്റെ 'ദൈവദശകവും ചിജ്ജഡചിന്തനവും ബ്രഹ്മവിദ്യാ പഞ്ചകവും (വ്യാഖ്യാനമടക്കം) ഉപകാരമായി എന്ന് അത് എത്തിച്ചുകൊടുത്ത തന്റെ ആത്മമിത്രമായ ബ്രഹ്മപുത്രന് ദാസ് കത്തെഴുതുന്നുണ്ട്. കൃതികളും, വ്യാഖ്യാനവും രസകരമാണെന്നാണ് കത്തിലുള്ളത്. ഈ രസം അമ്മയിൽ നിന്ന് ദാസ് അമ്മിഞ്ഞപ്പാൽപോലെ നൊട്ടിനുണഞ്ഞിട്ടുണ്ടാകണം.

അതുപോലെത്തന്നെ പില്ലാലുള്ള് എഴുത്തച്ഛനെപ്പറ്റിയുള്ള പരാമർശവും ബാല്യത്തിലും കൗമാരത്തിൽ നിന്നും സ്വാംശീകരിച്ചതാകണം.

അച്ഛനിലും മനോഹരനിലുമെല്ലാം അതീവ ദുർബലമായിട്ടുള്ളതിലുള്ള ശേഷ്ഠപൂർണ്ണമായ ആത്മീയ ഇടിപ്പുകൾ വേണുവിലെത്തുമ്പോൾ ഊഷരമായി വരണ്ടുപോകുന്നു. ആ വരൾച്ചയാണ് വരട്ടുവാദത്തിന്റെ തീവ്ര വെയിൽ പരിസരം. ദാസിന്റെ കലഹം ആ ഊഷരതയോടായിരുന്നു. വേണുവിനോടായിരുന്നില്ല. തന്നിൽ സഹജമായി ഊറിക്കൂടിയിരുന്ന ആത്മീയത സാമൂഹ്യയാഥാർത്ഥ്യങ്ങളുമായി പൊരുത്തപ്പെടാതായപ്പോൾ, സുബ്രഹ്മണ്യദാസ് ആത്മീയ വേദനയിൽ പിടഞ്ഞു. അയാൾ ഭാഗമായ സമൂഹത്തിന്റെയും, അയാളുടെയും പ്രതിസന്ധി. ദാസതിനെ ധൈര്യപൂർവ്വം സത്യസന്ധമായി 'ആത്മീയ പ്രതിസന്ധി'യെന്നുതന്നെ വിളിച്ചു. ഒരു തരം കാപട്യവും അയാളിലില്ലായിരുന്നു.

2-ാം അദ്ധ്യായം 'ആത്മീയം' എന്ന വാക്ക് ഞാനുപയോഗിക്കുന്നത് ബോധപൂർവ്വം തന്നെയാണ്. ആശയം, ആദർശം, പ്രത്യയശാസ്ത്രം എന്നീ പദങ്ങളുടെ സാമൂഹ്യശാസ്ത്രത്തിൽ ഇതിന് പകരം നില്ക്കുന്നില്ല. പക്ഷേ, ഒരു പ്രതിസന്ധിയിലൂടെ കടന്നുപോകുന്ന കേരളത്തിന്റെ ഇന്നത്തെ സാമൂഹ്യവ്യവസ്ഥ ഈ പദങ്ങളുടെ സമർത്ഥ പ്രകാശനത്തെ അനവധിവിധം സംഘർഷപൂർണമാക്കുന്നു'. സുബ്രഹ്മണ്യദാസ് (1958-1982) ഉദ്ദേശ്യം: 'നാമാവശേഷമായിക്കൊണ്ടിരിക്കുന്ന പഴയ സാമൂഹ്യഘടനയും പുതുതായി രൂപംകൊള്ളുന്ന മുതലാളിത്ത സ്വഭാവമുള്ള സാമൂഹ്യഘടനയും തമ്മിലുള്ള സംഘർഷമാണ് ഇന്നത്തെ ആത്മീയ പ്രതിസന്ധിയ്ക്ക് ആധാരമായിട്ടുള്ളത്'.

പതിനാറാം നൂറ്റാണ്ടോടെയാണ് ആധുനിക കേരളത്തിന്റെ ചരിത്രം ആരംഭിക്കുന്നത്. വിദേശസാമ്രാജ്യശക്തികൾ കൈവശപ്പെടുത്താനായി പോർച്ചുഗീസുകാർ നടത്തിയ യുദ്ധങ്ങളാണ്, അതിന്റെ സാമൂഹ്യ നിറ്റലു പിടിച്ചിരിക്കുന്നത്. എഴുത്തച്ഛനെയും പൂന്താനത്തെയും രൂപപ്പെടുത്തുന്നത്. ഹൃദയത്തിന്റെ മുറിവുകളിൽ നിന്നൊഴുകിയ ഭക്തിയിലൂടെ എഴുത്തച്ഛനും പൂന്താനവും ജനങ്ങൾക്കുമേലുള്ള വൈദേശികാധിപത്യത്തെ പ്രതിരോധിച്ചു. പുതിയൊരു മലയാളഭാഷയിലൂടെ. സാധാരണക്കാരന് മനസ്സിലാക്കാൻ കഴിയുന്ന രാമായണത്തിലൂടെ, ജ്ഞാനപ്പാനയിലൂടെ. 'നൈതികതയും രാഷ്ട്രീയവും ഒന്നായ ആ കാലഘട്ടത്തിൽ കേരളത്തിന്റെ തനതായ സംസ്കാരം അന്നത്തെ കാവ്യങ്ങളിലൂടെ ആത്മപ്രതിരോധത്തിന്റെതായ ഉദാത്ത മേഖലകളിലേയ്ക്ക് ക്രമീയുന്നുണ്ട്. പ്രകൃതി-പുരുഷ ബന്ധത്തിന്റെ സഹഫലം സൃഷ്ടിക്കുന്ന ആദ്ധ്യാത്മികതയാണ് അവയുടെ അനന്യത'.

> "സുബ്രഹ്മണ്യദാസ് അനാവരിച്ച ആത്മീയ പ്രതിസന്ധിയുടെ സ്ഥലമായ സാമൂഹ്യപരിസരങ്ങൾ നേരത്തെ സൂചിപ്പിച്ചതുപോലെ അതിനേക്കാൾ രൂക്ഷമായി ഇന്ന് നിലനില്ക്കുന്നവെന്നതാണ് ദാസിനെ ഒരു ക്രാന്തദർശിയാക്കുന്നത്. നിർദാഗ്യവശാൽ, ദാസ് അവസാനം വരെയും സ്വപ്നം കണ്ടിരുന്ന മാർക്സിസ്റ്റ് ദർശനത്തിനോപോലും പൂകാലത്തിന്റെ ആർത്തിനിറഞ്ഞ ഹിംസയെ പ്രതിരോധിക്കാനാവുന്നില്ല".

വൈദേശികാധിപത്യത്തിന്റെ ഫലമായി സാമൂഹ്യപ്രതികരം മനഷ്യപ്രകൃതിക്കു നേരിട്ട വിള്ളലുകൾ ഇരുപതാം നൂറ്റാണ്ടിന്റെ ആരംഭത്തിൽ രണ്ട് പ്രതിഭാശാലികളിലൂടെ പ്രകടമാകുന്നതായി ദാസ് എഴുതുന്നു. 'ശ്രീനാരായണഗുരു ധ്യാനത്തിന്റെയും അന്തർജ്ഞാനത്തിന്റെയുമായ ആത്മനിഷ്കണങ്ങൾ വെച്ചാണ് പ്രകൃതി-പുരുഷ ബന്ധത്തിന്റെ സങ്കീർണ്ണതകൾ പരിഹരിക്കാനൊരുങ്ങിയത്. ഗുരുവിന്റെ പ്രവർത്തനങ്ങളെ നിരാശയിലവസാനിച്ച ആത്മീയ കലാപമെന്നുവേണം പി. കെ. ബാലകൃഷ്ണൻ വിശേഷിപ്പിക്കുന്നു. ഉത്ത പരിഹരിക്കാൻ ശ്രമിച്ച കാലത്തിന്റെ ആത്മീയ പീഡാനുഭവങ്ങൾ ആവിഷ്കരിക്കുന്നത് കമാരനാശാന്റെ പ്രേമ്ദ്രഫോർത്ത കാവ്യങ്ങളിലെ സ്ത്രീ കഥാപാത്രങ്ങളിലൂടെയാണ്. 'പിഡിതമായ മനഷ്യപ്രകൃതി അതിന്റെ മുഴവൻ സംഘർഷങ്ങളും അനുഭവിച്ചതീർക്കുന്നു. പ്രകൃതി-പുരുഷ ബന്ധത്തിന്റെ വികാസോന്മുഖമായ താളഘടനകൾ നഷ്ടപ്പെട്ട പുരുഷനെക്കുറിച്ച് ജീവിതത്തിൽ സ്വയം ഭ്രഷ്ടനാക്കപ്പെടുന്നു. ഒരിക്കൽ മാത്രം സ്വത്വം നിഷേധിക്കപ്പെട്ടു ചാത്തന്റെ അധമബോധത്തിന്റെ തൃപ്തിൽ പുരുഷൻ പ്രത്യക്ഷപ്പെടുന്നു'.

സമൂഹത്തിന്റെ ഉണർവിമായ മാറ്റത്തിന്റെ ആത്മീയവിയോജനം കാണാൻ കഴിയാതെ ഗുരു എഴുകരാം 'നിരാശയിലവസാനിച്ചുവോ' അതിന്റെ മറ്റൊരു രൂപമാണ് തന്നിലെ ആത്മീയതയും സാമൂഹ്യപരിവർത്തനവും കഠിനമായി വിയോജിക്കുന്നിടത്ത് സുബ്രഹ്മണ്യദാസ് ആത്മഹത്യയിലെത്തുന്നത്. ജ്ഞാനഗുരു തന്റെ നിരാശയെ 'ഭാരതീയ ചിന്തയുടെ' അനാസക്തയായിലേയ്ക്ക് മടിക്കുന്നു. സുബ്രഹ്മണ്യദാസിന് അതിനാവില്ല. കാരണം, അയാൾ വായിച്ചറിഞ്ഞ മാർക്സിയൻ സിദ്ധാന്തങ്ങളോ പങ്കാളിയായ സാമൂഹ്യപ്രവർത്തനങ്ങളോ കേരളീയ സമൂഹമോ മറുനേക വായനകളോ അയാൾക്ക് ആത്മീയ വെളിച്ചമായില്ല. ഇതരപത്തിനാലാമത്തെ വയസ്സിൽ 1982 ജൂലൈ പതിനാലിന് വടക്കാഞ്ചേരിക്കടുത്ത് ഓട്ടുപാറയിൽ വൈകന്നേരം ഏഴുമണിക്ക് താൻ ഒരാഴ്ച മുമ്പ് കണ്ടുവെച്ച സ്ഥലത്ത് (too beautiful a place for suicide) അയാൾ തന്റെ സംഘർഷങ്ങളെല്ലാം തല്ലാലം അവസാനിപ്പിച്ചു അപ്രത്യക്ഷനാവുന്നു.

അയാളുടെ ആത്മാംശങ്ങൾ പങ്കിട്ടിരുന്ന അശോകനും (പി. കെ. അശോക് കമാർ) ബ്രഹ്മപുത്രനും ഇപ്പോഴും ജീവിച്ചിരിപ്പുണ്ട്. ദാസ് പ്രതിനിധാനം ചെയ്ത ആത്മീയ വേദനയെ ഇവർ രണ്ടുപേരും എങ്ങിനെയാണ് അതിജീവിക്കുന്നതെന്ന് ശ്രദ്ധിക്കാൻ ശ്രമിച്ചിട്ടുണ്ട് ഞാൻ.

ദാസിന്റെ മരണത്തിന് പതിമൂന്ന് വർഷങ്ങൾക്കുശേഷം അശോകൻ കേരളത്തിലെ ആദ്യത്തെ പാലിയേറ്റീവ് കെയർ സന്നദ്ധസേവകനായി ഡോ. എം. ആർ. രാജഗോപാലിനോടും ഡോ. സുരേഷിനോടുമൊപ്പം കാത്തു പ്രത്യക്ഷപ്പെടുന്നു. ശാരീരികമായ വേദനയുടെ നരകയാതനയനുഭവിക്കുന്ന നിരാലംബരായ മനുഷ്യർക്കുള്ള പ്രതിരോധമായി തീർന്നു. വേദനയാൽ നരകയാതന അനുഭവിക്കുന്നവർക്ക് ആശ്വാസമായി. ബ്രഹ്മപുത്രനാകട്ടെ ഒരു നിശ്ശബ്ദ സാക്ഷിയായി കേരളത്തിന്റെ സമസ്ത സ്പന്ദനങ്ങളെയും നിരീക്ഷിക്കുന്നു. ഇവർ രണ്ടുപേരിലും ദാസ് അനുഭവിച്ച ആത്മീയവേദനയുടെ നിറ്റൽ എനിക്ക് കാണാൻ കഴിഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. ഇതേ വേദന പങ്കിടുന്ന സഹൃത്ത് ഇവർ രണ്ടുപേർ മാത്രമല്ല. അവരും ദാസിന്റെ കാലത്തെക്കാളും ക്രൂരവും കഠിനവുമായ സാമൂഹ്യയാഥാർത്ഥ്യങ്ങളെ ഉള്ളാലെ നേരിടുന്നുണ്ട്. അവരിൽ ചിലരെങ്കിലും ആത്മഹത്യയിൽ നിന്ന് തെന്നിപ്പോവുന്നത് ഏതെങ്കിലും ചില പ്രതീക്ഷകൾ കൊണ്ട്. പെരുസമൂഹത്തിന്റെ ശ്രദ്ധയിൽപെടാതെ ചെറിയ ചെറിയ പ്രവൃത്തികളിലൂടെ തങ്ങളുടെ ആത്മീയവേദനയിൽ നിന്നുള്ള ഊർജ്ജത്താൽ അന്യന്റെ മുറിവുണക്കാൻ ശ്രമിക്കുന്നിലുവരുണ്ട്. ഈ ആത്മീയവേദന കെ. വേണുവിനെപ്പോലുള്ളവർ അനുഭവിക്കുന്നില്ലെന്നവരാണ്. സാമൂഹ്യമാറ്റത്തിനുള്ള അദ്ദേഹത്തിന്റെ യാന്ത്രികമായ പോസ്റ്റ്‌മാർട്ടം- സമവാക്യങ്ങൾ കാണമ്പോൾ സംശയിച്ചുപോകുന്നതാണ്. പ്രകൃതി 'ജനാധിപത്യം സ്വാതന്ത്ര്യം' എന്ന സമസ്യയിലേയ്ക്ക് അദ്ദേഹം എപ്പോഴെങ്കിലും ആത്മീയതയുടെ ശ്രദ്ധവായു കടത്തിവിട്ടുമെന്ന് പ്രത്യാശിക്കുകയാണ്.

സുബ്രഹ്മണ്യദാസ് അനാവരിച്ച ആത്മീയ പ്രതിസന്ധിയുടെ സ്ഥലമായ സാമൂഹ്യപരിസരങ്ങൾ നേരത്തെ സൂചിപ്പിച്ചതുപോലെ അതിനേക്കാൾ രൂക്ഷമായി ഇന്ന് നിലനില്ക്കുന്നവെന്നതാണ് ദാസിനെ ഒരു ക്രാന്തദർശിയാക്കുന്നത്. നിർഭാഗ്യവശാൽ, ദാസ് അവസാനം വരെയും സ്വപ്നം കണ്ടിരുന്ന മാർക്സിസ്റ്റ് ദർശനത്തിനോപോലും പൂകാലത്തിന്റെ ആർത്തിനിറഞ്ഞ ഹിംസയെ പ്രതിരോധിക്കാനാവുന്നില്ല.

ദാസിന്റെ കത്തുകളിലും ലേഖനങ്ങളിലും രാഷ്ട്രീയ സ്വയം സേവക് സംഘെന്ന ഹാസിസ്റ്റ് ശക്തികളുടെ വളർച്ചയുള്ള മണ്ണായി കേരളം മാറുന്നത് ദീർഘദർശനം ചെയ്യുന്നുണ്ട്. ഏതാണ്ട് നാലു കൊല്ലം മുമ്പ് ദാസ് ഡോക്യുമെന്റ് ചെയ്ത ഹാസിസത്തിന്റെ വളർച്ച ഇന്ന് കേരളത്തെ മാത്രമല്ല ഇന്ത്യയുടെ ഓരോ ജൈവകോശത്തെയും ഗ്രസിച്ചിരിക്കുന്ന മാരകവിഷമായി സംക്രമിച്ചിരിക്കുന്നു. 'ആരോഗ്യകരമായ ഉത്പാദന ക്രമം രൂപംകൊള്ളാത്തതിനാൽ, ഈ സമൂഹത്തിൽ ബാഹ്യപ്രകൃതിക്കും മനഷ്യപ്രകൃതിക്കും മേലുള്ള മനഷ്യന്റെ സംസ്കാരികവും ധൈഷണികവുമായ മേധാവിത്തം ക്രമേണ ചൂരുങ്ങിക്കൊണ്ടിരിക്കുന്നു. ഇതേപക്ഷ സ്വഭാവമുള്ള രാഷ്ട്രീയത്തിന്റെ തകർച്ചയിലേയ്ക്കുമാണ് ഇത് വിരൽ ചൂണ്ടുന്നത്. അതേസമയം നിലവിലുള്ള ഇടതുപക്ഷ സംഘടനകളുടെതന്നെ സ്വഭാവത്തെയും ഈ സാമൂഹ്യാവസ്ഥ ചീത്തയായി സ്വാധീനിക്കുന്നു. മറ്റവശത്ത്, സുരക്ഷിതത്വത്തിനും ഉറപ്പിനും വേണ്ടിയുള്ള ജനങ്ങളുടെ ബോധപൂർവ്വമോ അബോധപൂർവ്വമോ ആയ ത്വര അവരെ വലതുപക്ഷത്തോടടുപ്പിക്കുന്നു. ഭ്രമകാലത്തിൽ വേരുകളുള്ള ഹാസിസ്റ്റ് സ്വഭാവമുള്ള സംഘടനകൾക്ക് ഇത് വളരാനവസരം നൽകുന്നു'.

മേലെഴുതിയ ദാസിന്റെ വാക്കുകളിൽ അടിവരയിട്ട 'ബാഹ്യപ്രകൃതിക്കും മനഷ്യപ്രകൃതിക്കും മേലുള്ള മനഷ്യന്റെ സംസ്കാരികവും ധൈഷണികവുമായ മേധാവിത്തം' എന്നതിനോട് എനിക്ക് യോജിക്കാനാവില്ല. കാരണം, മേധാവിത്തം എന്ന വാക്ക് ദാസ് എന്തിനെതിരെ നില്ക്കുന്നുവോ അതിനെ തിരിച്ചുകൊണ്ടുവരുന്നതാണ്. എന്റെ ബുദ്ധിസ്റ്റ്-ഗാന്ധി വായനകളും അനുഭവങ്ങളും മനഷ്യന്റെ മേധാവിത്തത്തിനെ പകരം ഭൂമിയിലെ സകല ജീവജാലങ്ങളെയും അചേതന വസ്തുക്കളെയും പരസ്പരമായ വിനിമയമാണ് മനുഷ്യനടത്തുന്ന എല്ലാജീവന്റെയും ഭൂമിയുടെയും അതിജീവനത്തിനാവശ്യം എന്ന് ബോധ്യപ്പെടുത്തുന്നു. അതേസമയം, ദാസ് തന്നെ സൂചിപ്പിക്കുന്നു: 'ഇന്നത്തെ പ്രതിസന്ധിയെ അഭിമുഖീകരിക്കാൻ നമ്മെ സഹായിക്കുന്ന ഒരു പ്രത്യയശാസ്ത്രവും നമുക്കില്ല. കഴിഞ്ഞ കാലങ്ങളിൽ ഈ നാടിന്റെ സാമൂഹ്യജീവിതത്തെ ഉന്നോട്ട നയിച്ചിരുന്ന ആശയങ്ങളും ആദർശങ്ങളും പ്രത്യയശാസ്ത്രങ്ങളും ഇന്നും പ്രസക്തമാണോ എന്നു തെളിയിച്ചിട്ടുണ്ട്. ത്രിക്ഷമായ യാഥാർത്ഥ്യം ആ ധാരണകളുടെ അന്തസ്സത്തയുടെ നമ്മെ എപ്പോഴും ബോധ്യപ്പെടുത്തുന്നുണ്ട്. ആശയങ്ങളിലൂടെയോ ആദർശങ്ങളിലൂടെയോ പ്രകാശനം കണ്ടെത്താനാകാത്ത സമരായ ആത്മീയതയുടെ വിഭാഗം നാമെല്ലാം അനുഭവിച്ചറിഞ്ഞു'. ഇവിടെയും ദാസ് ബുദ്ധനോടും ഗാന്ധിയോടുമാണ് പരാജയങ്ങളെ ശരിവെയ്ക്കുകയാണ്. ആ ദർശനത്തിന്റെ സാധ്യതകളെ പൂർണ്ണമായി കൈയൊഴിയുന്നില്ല.

അക്കാലത്ത് ആത്മ ഭാഗ്യവശാലെപ്പൊന്ത ഗാന്ധിയൻ അന്വേഷണങ്ങളിലും ദാസ് കടന്നുപോകുന്നത് എന്നെ അത്ഭുതപ്പെടുത്തുകയാണ്. സി. എസ്. വെങ്കിടേശ്വരനുമായുള്ള സംഭാഷണങ്ങൾക്കിടയിൽ ഇത് ചെയ്യുകയാണ്. പുസ്തകത്തിന്റെ ഒമ്പതിടങ്ങളിൽ ഗാന്ധി കടന്നു വരുന്നുണ്ട്. ദൃഢമായ വിമർശനവും, അന്വേഷണവും, കണ്ടെത്താലും. ഗാന്ധിയുടെ ആത്മകഥയടക്കമുള്ള പുസ്തകങ്ങളിലൂടെ ദാസ് അന്വേഷണം ഇടത്തുന്നുണ്ട്. "ഗാന്ധിയൻ പ്രസ്ഥാനം ചലനാത്മകമായിരുന്നു. ഒരർത്ഥത്തിൽ അല്ലെങ്കിൽ മറ്റു ഭീകര പ്രസ്ഥാനങ്ങളെക്കാളേറെ വിപ്ലവകരവുമായിരുന്നു. വൈഷ്ണവതയിൽ കട്ടങ്ങിപ്പോയി എന്നതായതിന്നില്ല ഗാന്ധിസത്തിനെ പറ്റിയ തെറ്റ്. ഗാന്ധിസം സ്വീകരിച്ച വൈഷ്ണവതയുടെ സമൂഹരപരതയുടെ ആവശ്യമായിരുന്നു—അത് നേടിയിരുന്നോ ധാർമ്മികതയും. വാസ്തവത്തിൽ ഇന്ത്യയിൽ ഇന്ന് ഏതെങ്കിലും വിധത്തിൽ ധാർമ്മിക ബോധം നിലനില്ക്കുന്നെങ്കിൽ അതിന് നാം ഗാന്ധിയൻ പ്രസ്ഥാനത്തോട് കടപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു..." ഇതും സത്യസന്ധമായും ശക്തമായും ഗാന്ധിയൻ ധാർമ്മികതയെ കണ്ടെത്തിയവർ ദാസിനശേഷം അത്യപൂർവ്വമാണ്. ഇന്ത്യൻ ജനാധിപത്യത്തിന്റെയും ഭൂമിയുടെയും അതിജീവനത്തിന് ഇന്ന് ഉപജീവിക്കാൻ കഴിയുന്ന ധാർമ്മിക സ്രോതസ്സിനെക്കുറിച്ചാണ് ദാസ് 1981-ൽ, മരണത്തിന് മാസങ്ങൾക്ക് മുമ്പ് എഴുതുന്നത്. വെങ്കിടേശ്വരം കത്തിൽ. എന്നാൽ മേലെഴുതിയതിന്റെ തുടർച്ചയായി ദാസ് ആ കത്ത് അവസാനിപ്പിക്കുന്നത് ശ്രദ്ധിക്കേണ്ടതുണ്ട്. 'ഗാന്ധിസം വിസ്മരിക്കപ്പെടാൻ കാരണം അത് യുക്തിപരവും ശാസ്ത്രീയവും ആയ രീതിക്കുപകരം ധാർമ്മികതയെ മാത്രം അവലംബിച്ചതായിരിക്കും' (പുറം: 152).

ഗാന്ധിയെ ദാസ് അവസാനമായി സ്പർശിക്കുന്നത് വെങ്കിടേഷിന്റെ കത്തിൽ തന്നെയാണ്. അതിൽ 'ലോകകമ്മ്യൂണിസ്റ്റ് പ്രസ്ഥാനത്തിനകത്ത് ഇന്ന് നടക്കുന്ന തരംതാണ ആശയ സമരങ്ങളെ അതിജീവിച്ചുകൊണ്ട് മാർക്സിസത്തിനെ പുതിയൊരു മാനം നല്കാൻ കഴിയുമെന്ന്' ദാസ് പ്രത്യാശിക്കുന്നുണ്ട്. ലൂക്കാച്ചിന്റെ വാക്കുകൾ ദാസ് വെങ്കിടേഷിന് പകർത്തിയെഴുതുന്നു:

"... the essential point of the new method: the manner and direction of the abstraction and though experiments are not determined by epistemological or methodological (and least of all logical) standpoint but by the thing itself, ie., the ontological nature of the material in question..."

ഗാന്ധിയെ മനസ്സിലാക്കാൻ (മാർക്സിസ്റ്റുകൾക്ക്) ലൂക്കാച്ചിന്റെ ഉദ്ധരണിയുടെ സഹായകമോ ചോദ്യം ദാസ് അതേ കത്തിന്റെ അവസാനത്തിൽ ഉന്നയിക്കുന്നുണ്ട്.

> "എല്ലാ പ്രവാചകരും പരാജയപ്പെട്ടവരാണ്, സ്ഥലമായ അർത്ഥത്തിൽ. സൂക്ഷ്മാർത്ഥത്തിൽ അവരുടെ ജീവിതങ്ങളുടെ ഊർജ്ജമാണ് ധാർമ്മികതയുടെ അതിജീവനത്തിനാധാരം. ദാസ് ഗാന്ധിയുടെ ധാർമ്മികതയെപ്പറ്റി സൂചിപ്പിച്ചതുപോലെ".

'യുക്തിപരവും ശാസ്ത്രീയവും' ആയ പഠിഞ്ഞാറൻ ആധുനിക മുതലാളിത്ത നാഗരികതയുടെ രീതിശാസ്ത്രത്തെയും യുക്തിപരതയെയും നിരാകരിച്ച് അതിൽനിന്ന് തീർത്തും വ്യത്യസ്തമായ ഒരു ലോകം സൃഷ്ടിക്കാനാവുമെന്ന് പരീക്ഷണാത്മകമായിട്ടെങ്കിലും തെളിയിച്ചതാണ് നവലിബറൽ മുതലാളിത്ത കാലത്തെ ഗാന്ധിയുടെ പ്രസക്തിയെന്ന് ഞാൻ വിചാരിക്കുന്നു. ദാസിനെ അതിൽനിന്നു തടഞ്ഞത് പഠിഞ്ഞാറൻ നാഗരികതയിൽ നിന്ന് രൂപപ്പെട്ട മാർക്സിന്റെ ദർശനങ്ങളുടെ യുക്തിയോടും രീതിയോടുമുള്ള വിച്ഛേദം സാദ്ധ്യമാവാത്തതാണെന്ന് സംശയിക്കുന്നു. ഇങ്ങിനെ പറഞ്ഞുവെയ്ക്കുമ്പോഴും ഒരു വലിയ നിസ്സംശയതയായി രേഖപ്പെടുത്തുന്നുണ്ട്. എങ്ങനെ സത്യവും സ്വാതന്ത്ര്യവും സാഹോദര്യവും നീതിയും ധാർമ്മികതയും പുലരുന്ന ഒരു സമൂഹം രൂപപ്പെടും? എങ്ങനെ നിതാപാധികമായ കാരുണ്യവും ആത്മീയതയും ഉള്ള ഒരു പുതിയ മനുഷ്യൻ, എല്ലാഭേദങ്ങൾക്കും അതീതമായി പരിണമിച്ചുണ്ടാകും? ഇതായിരുന്നു ദാസിന്റെ ആത്മീക പ്രതിസന്ധി. സാമൂഹ്യ പ്രതിസന്ധിയും ആത്മീക പ്രതിസന്ധിയും ഒരേ ആത്മീയ പ്രതിസന്ധിയുടെ അംശങ്ങളാണെന്ന് ഇത്രചയിതാവ്യവസ്ഥയിലുള്ളിൽ തന്നെ അയാൾ തിരിച്ചറിഞ്ഞിരുന്നു. മനുഷ്യന്റെ എന്ന വാക്കിന്റെ പോലുള്ളബോധിക്കുന്ന എല്ലാവരിലും ഗാന്ധിയെ ഈ പ്രതിസന്ധിയുണ്ട്. ബഷ്ടുളിസ്ഥിക്കേക്കാ പേശം എഴുത്ത്, വായന, ലഹരി, തെരുവിൽ, അലസത, നിസ്സംഗത എന്നിവയിലൂടെ അതിൽനിന്ന് രക്ഷപ്പെടാൻ ശ്രമിക്കുന്നു. പക്ഷേ, ഇത്തരം ഒളിച്ചോട്ടങ്ങളിലൊന്നും ദാസ് തന്നെ ഉൾപ്പെടുത്തിയില്ല.

ശ്രീനാരായണഗുരുവിന്റെ 'ആത്മീയ കലാപങ്ങൾ' നിരാശയിലാണവസാനിച്ചതെന്നതാണാർക്കറിയാം. ആജ്ഞാനഗുരുവിന്റെ അവസാനനാളുകളിൽ അദ്ദേഹത്തിന്റെ ആത്മീയപ്രസ്ഥാനത്തിൽ പ്രബലനായ കമാരനാശാൻ പോലും ഗുരുവിനെ കൈയൊഴിഞ്ഞിരുന്നവെന്ന സത്യം ദാസ് അന്ന് അറിഞ്ഞിരുന്നില്ല. ഗുരുവിന്റെ ആത്മീയ കമാരനാശാന്റെ കാവ്യദൗഷ്ട്യങ്ങളുടെ സാക്ഷാത്കരിച്ചു എന്ന് ദാസ് എഴുതുന്നത് ശരിയാണ്. എന്നാൽ സകലവിധ ഭേദങ്ങൾക്കും അതീതമായ ഗുരുവിന്റെ സാമൂഹ്യപരതയെ കമാരനാശാൻ ഈഴവസമുദായത്തിന്റെതെന്നു സങ്കുചിതമാക്കിയതാണ്. എന്ന ചോദ്യം ഇന്ന് ഗവേഷണമേഖലകളിലൂടെ തെളിഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. 'The counter Narratives of Power and Identity in Colonial Keralam—A reading of C. V. Raman Pillai's Historical Novels' (2004: ജവഹർലാൽ നെഹ്റു യൂണിവേഴ്സിറ്റി ഗവേഷണ പ്രബന്ധം) ഈ ചോദ്യം ഉന്നയിക്കുന്നുണ്ട്.

ഡോ. വിനോദ് ചന്ദ്രന്റെ ഗവേഷണ പ്രബന്ധത്തിലെ വരികൾ താഴെ ചേർക്കുന്നു: 'ഗുരുവിന്റെ അംഗീകാരത്തിന്നുവേണ്ടി കായിക്കര കമാരു അവുവാ ചിന്ന സ്വാമി (പി ന്നീട് കമാരനാശാൻ എന്നറിയപ്പെട്ട) എസ്. എൻ. ഡി. പി. യോഗത്തിന്റെ ബൈലോയുടെ (നിയമാവലിയുടെ) ഡ്രാഫ്റ്റ് വായിക്കുകയാണ്. താളു ജാതിയിലുള്ള 'ഈഴവ'തരെ ക്ഷേമത്തിനുവേണ്ടി മാത്രമാണോ എസ്. എൻ. ഡി. പി. യോഗം സംഘടിപ്പിക്കപ്പെടുന്നത് എന്ന് വായനയിൽ ഇടപെട്ടുകൊണ്ട് ഗുരു ചോദിച്ചു. കമ്പനിയുടെ (SNDP) രജിസ്ട്രേഷനുവേണ്ടി സംഘടനയുടെ പ്രവൃത്തികൾ കൃത്യമായി രേഖപ്പെടുത്തേണ്ടത് കമ്പനി ആക്ടനുസരിച്ച് ആവശ്യമായതുകൊണ്ടാണ് തങ്ങളിതിന് നിർബന്ധിക്കപ്പെടുന്നതെന്ന് കമാരു വിശദീകരിച്ചു. കമാരുവിന്റെ വിശദീകരണം ശ്രദ്ധിച്ചശേഷം കറച്ചു നേരം നിശ്ശബ്ദനായിരുന്ന ഗുരു സാവകാശം അള്ളതരപറി: 'ഇന്ന മുതൽ കമാരുവായിരിക്കട്ടെ നമ്മുടെ ആശാൻ (ടീച്ചർ)'. ഈ സംഭവത്തിനശേഷമാണ്, കമാരു കമാരനാശാനായി അറിയപ്പെടാൻ തുടങ്ങിയതെന്ന് പറയപ്പെടുന്നു'.

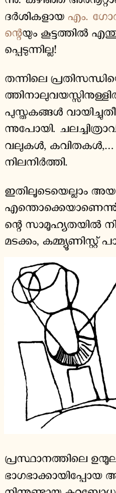

ഇത്തരം അവസ്ഥയിൽ ഗുരു ജ്ഞാനത്തിന്റെ സാപേക്ഷതയിലൂടെ അതിനെ മറികടന്നിട്ടുണ്ടാകാം എന്ന് നാരാജഗുരുവിന്റെ ആത്മകഥ വായിച്ചാൽ അറിയാനാകാം. ഗാന്ധിയും ഇത്തരമൊരവസ്ഥയിലൂടെ കടന്നുപോയിട്ടുണ്ട്. 1947-ൽ ഇന്ത്യാവിഭജനവും സ്വാതന്ത്ര്യവും യാഥാർത്ഥ്യമായതോടെ ഗാന്ധി തന്റെ ഏറ്റവും അടുത്ത അനുയായികളാൽ വഞ്ചിക്കപ്പെട്ട അനാഥനും തിരസ്കൃതനുമായി മാറി. ഗാന്ധിയെ ശത്രുതയിൽ രക്ഷിച്ചുള്ള വിനായക് നാഥുറാം ഗോഡ്സെയാണ്. അല്ലെങ്കിൽ ഗാന്ധി മരണം വരെ നിരാഹാരമനുഷ്ഠിച്ച് ആത്മാഹുതി ചെയ്യുമായിരുന്നു.

വാക്കും പ്രവൃത്തിയും, സാമൂഹ്യജീവിതവും വ്യക്തിജീവിതവും രണ്ടല്ലെന്നും എല്ലാം ഒരേ ആത്മീയപ്രതിസന്ധിയുടെ ഭാഗമാണെന്നുമറിയുന്ന എല്ലാ മനുഷ്യരുടെയും അവസ്ഥയാണത്. അതിനെ ഇങ്ങിനെ സംഗ്രഹിക്കാം: എല്ലാ പ്രവാചകരും പരാജയപ്പെട്ടവരാണ്, സ്ഥലമായ അർത്ഥത്തിൽ. സൂക്ഷ്മാർത്ഥത്തിൽ അവരുടെ ജീവിതങ്ങളുടെ ഊർജ്ജമാണ് ധാർമ്മികതയുടെ അതിജീവനത്തിനാധാരം. ദാസ് ഗാന്ധിയുടെ ധാർമ്മികതയെപ്പറ്റി സൂചിപ്പിച്ചതുപോലെ.

വാക്കും പ്രവൃത്തിയും ഒന്നായിത്തീരണമെന്നാഗ്രഹിച്ച ദാസിന്റെ ആത്മീയ പ്രതിസന്ധിയും മേല്പറഞ്ഞതുതന്നെയാണ്. കഴിഞ്ഞ അരനൂറ്റാണ്ടിനുള്ളിൽ മൺമറഞ്ഞ ക്രാന്തദർശികളായ എം. ഗോവിന്ദന്റെയും സി. ജെ. തോമസിന്റെയും കൂട്ടത്തിൽ എണ്ണംകൊണ്ട് ദാസും കണ്ണിചേർക്കപ്പെടുന്നില്ല!

തന്നിലെ പ്രതിസന്ധിയെ മറികടക്കാൻ ദാസ് ഇരുപത്തിനാലുവയസ്സിനുള്ളിൽ ഒരു നീണ്ട മനഷ്യായുസ്സിന്റെ പുസ്തകങ്ങൾ വായിച്ചുതീർത്തു. ദർശനങ്ങളിലൂടെ കടന്നുപോയി. ചലച്ചിത്രാവിഷ്കാരങ്ങൾ, ചിത്രകല, നോവലുകൾ, കവിതകൾ,... സംവാദങ്ങളുടെ ഊഷ്മളത നിലനിർത്തി.

ഇതിലൂടെയെല്ലാം അയാൾ വ്യക്തമായി തിരിച്ചറിഞ്ഞത് എന്തൊക്കെയാണെന്ന് ഓടിച്ചുനോക്കാം. കേരളത്തിന്റെ സാമൂഹ്യതയിൽ നിന്ന് നവോത്ഥാനത്തിന്റെ പിൻമടക്കം, കമ്മ്യൂണിസ്റ്റ് പാർട്ടിയുടെ അതിദയനീയമായ ജീർണ്ണത, മൂല്യശോഷണം സംഭവിച്ച സാമൂഹ്യപ്രസ്ഥാനങ്ങൾ—രാഷ്ട്രീയ പാർട്ടികൾ, അതിന്റെ ഇടങ്ങളിൽ തഴച്ചുവളരുന്ന ഹാസിസ്റ്റ് സംഘടനയായ ആർ. എസ്. എസ്., അതേ ഹാസിസ്റ്റ് മുഖ വിലയ്ക്ക് വളർന്ന മാർക്സിസ്റ്റ് പാർട്ടി, സി. പി. ഐ. (എം. എൽ.) പോലുള്ള പ്രസ്ഥാനത്തിലെ ഉന്മൂലന സിദ്ധാന്തങ്ങൾ, താൻകൂടി ഭാഗഭാക്കായിപ്പോയ അതിന്റെ ഫലശൂന്യത, അതിൽ നിന്നുണ്ടായ കുറ്റബോധം, ശ്രേണീബന്ധമായ ജാതി വ്യവസ്ഥ, ഭീകരപ്രിയായിത്തീരന്ന ദേശീയത, ആഗോളീകരണം... ഇവയെപ്പറ്റിയുള്ള വിശകലനങ്ങളും വിമർശനങ്ങളും സൂചനകളും വിഹ്വലതകളും ദാസിന്റെ എഴുത്തുകളിലുണ്ട്. വാസ്തവത്തിൽ, ഞാനവയെല്ലാം ദാസിന്റെ ആത്മീയ പ്രതിസന്ധിയുടെ ഉപരിപ്ലവ ഭാവങ്ങളായേ കാണുന്നുള്ളൂ.

ഈയൊരു വേദനിപ്പിക്കുന്ന പ്രതിസന്ധിയെ പിടിച്ചിലിലാണ് ദാസ് ഒരു കഞ്ഞിനെപ്പോലെ, നെഞ്ചത്തടിച്ചുകൊണ്ട് നിലവിളിക്കുന്നത്: "Keralites are a lost people". നമ്മളതിനെ വായിച്ചത് കേരളീയൻ ഒരു തോറ്റ ജനതയാണെന്നോ, പരാജയപ്പെട്ട ജനതയാണെന്നോ ആണ്. നാം അത് അന്തമായി കൊണ്ടാടുകയും ചെയ്തിട്ടുണ്ട്. ദാസ് എഴുതുന്നു: 'സ്വാതന്ത്ര്യബോധമില്ലായ്മയെക്കാളേറെ ഭീതിയാണ് ഇന്നുള്ളതും കാരണം എന്നും ഭരിച്ചിരുന്നത്. യഥാർത്ഥ ശത്രുവിനെ കാണാൻ എല്ലാ വരും മടിക്കുന്നു'. ഈ രണ്ട് എഴുത്തിലൂടെയും എനിക്ക് മനസ്സിലാക്കാൻ കഴിഞ്ഞു, കേരളീയർ ഒരു lost ജനതയെന്നല്ല.

തോൽക്കുന്നതിലും പരാജയപ്പെടുന്നതിലും ഒരു സംഘർഷത്തിന്റെ, യുദ്ധത്തിന്റെ, പ്രതിരോധത്തിന്റെ വാസ്തവികതയുണ്ട്. എന്നാൽ, ആധുനികകാലത്ത് ഒരു സമൂഹമെന്ന നിലയിൽ കേരളീയർ എന്നാണ്, എവിടെയാണ് അർത്ഥവത്തായ പ്രതിരോധത്തിന് ശ്രമിച്ചിട്ടുള്ളത്? "Keralites are a lost people" എന്നത് കേരളീയർ സ്വയം കീഴടങ്ങിയ ജനതയെന്ന് വായിക്കാനാണ് ഞാനിഷ്ടപ്പെടുന്നത്. ഒരു പ്രതിരോധവുമില്ലാതെ, സംഘർഷവുമില്ലാതെ ഒരു ജനത യാഥാസ്ഥിതികത്വത്തിന്റെ ജീർണ്ണതകൾക്ക്, ആർത്തികൾക്ക്, വിപ്ലവ വായാടിത്തരങ്ങൾക്ക്, അതിന്റെ വ്യാജനിർമ്മിതികൾക്ക്, ഹിംസകൾക്ക് കീഴ്പ്പെടുകയാണ്. ആത്മാവിന്റെ ഇത്തരം കീഴ്പ്പെടലുകളാണ് ഗാന്ധിയെപ്പോലുള്ളവർ സാമ്പത്തിക, രാഷ്ട്രീയ, കീഴ്പ്പെടലുകളേക്കാൾ ഭയാനകമായി കണ്ടത്. 'നമ്മുടെ നാട്ടിൽ സൃഷ്ടിക്കപ്പെട്ടിട്ടുള്ള cultural alienation-ന്റെ ഇരകളാണ് നാമെല്ലാം. ലോജിക്കലായി നോക്കുമ്പോൾ ഭാവിയിൽ വലിയ പ്രതീക്ഷയൊന്നും എനിക്കില്ല... ഒരു പക്ഷേ, എല്ലാ നന്മകളെയും ചവിട്ടി മെതിച്ചുകൊണ്ട് ഹാസിസത്തിന്റെ/dehumanisation-ന്റെ കനത്ത ബൂട്ടുകൾ മുന്നോട്ടുപോയേക്കാം...'എന്ന് വെങ്കിടേഷിനുള്ള കത്തിൽ (18/7/81) ദാസ്. പക്ഷേ, ആ കത്ത് അവസാനിക്കുന്നത്... 'എങ്കിലും, നിന്റെ സ്നേഹം മാത്രം പ്രതീക്ഷിച്ച്' കൊണ്ടാണ്. സ്നേഹം, കരുണ, ഹാസിസത്തിന്റെ dehumanisation-നെ അതിജീവിക്കുന്നെന്ന ദുർബ്ബലമെങ്കിലും, ശക്തമായ വാക്കുകളിൽ. ഏതാണ്ട് നാലു കൊല്ലങ്ങൾക്ക് ശേഷവും ദാസ് എഴുതിയ സചേതനമായ 'സ്നേഹ'ത്തിലാണ് എന്നെപ്പോലുള്ള വിദ്യുദികൾ ഭ്രമിയുടെ, മനഷ്യന്റെ, അതിജീവനത്തിന്റെ സ്ഥലിംഗം കാണുന്നത്.

സ്വയം കീഴടങ്ങിയ ഒരു ജനതയുടെ ഉണ്മയെ, സ്വത്വബോധത്തെ, അതിന്മേൽ വീണിട്ടുള്ള എല്ലാമാലിന്യങ്ങളും അടർത്തിമാറ്റാൻ, ആത്മവിദ്യനെയാണ് ദാസ് കണ്ടെത്തിയ ഏകവഴി. ദാസിന്റെ എഴുത്തുകളിൽ വ്യവസ്ഥാപിതമായ വിദ്യാഭ്യാസ സംസ്കാരത്തിന്റെ മലം അടിഞ്ഞ ആധുനിക വിദ്യാഭ്യാസത്തെപ്പറ്റി നിരവധി പരാമർശങ്ങളുണ്ട്. 'ജനതയിൽ സ്വാതന്ത്ര്യബോധം അങ്കരിക്കാതിരിക്കത്തക്ക വിധത്തിൽ വളരെ കാപട്യം നിറഞ്ഞ ഒരു പദ്ധതിയാണ് ഈ വ്യവസ്ഥയുടേത്...' 'സംസ്കാരത്തിന്റെ എല്ലാ മണ്ഡലങ്ങളിലും അവർ മനഷ്യനെ brain wash ചെയ്യുകയാണ് (ഇതെരു ഫലവത്താണെന്നതിന് കോളേജ് വിദ്യാർത്ഥികൾ തന്നെ തെളിവാണല്ലോ. അവരാരും ഈ വ്യവസ്ഥയിൽ താളപ്പിഴ കാണുന്നില്ല' (പുറം: 86) '... വ്യവസ്ഥയുടെ നിലനില്പിന് ഏറ്റവും സഹായകമായ വിധത്തിലാണ് ഇവിടത്തെ വിദ്യാഭ്യാസ വ്യവസ്ഥയും രൂപം കൊട്ടത്തിരിയ്ക്കുന്നത്. നമ്മുടെ സിലബസ്സും പരീക്ഷാസമ്പ്രദായവും ക്ലാസ്സ് മുറികളും ഉദ്യോഗസാധ്യതകളും ഒക്കെ ഇക്കാര്യം വെളിവാക്കുന്നു. ഒരു തരം വന്ധ്യംകരണം. ക്ലാസ്സ് മുറിയുടെ മനം പുരട്ടുന്ന അന്തരീക്ഷം തന്നെ പൊളവെ എല്ലായിടത്തും' (പുറം: 94). 'എന്തുകൊണ്ട് ഇവിടുത്തെ വിദ്യാലയങ്ങളിൽ കലാപം പൊട്ടിപ്പുറപ്പെടുന്നില്ല? താല്ലാലിക ആവശ്യങ്ങൾക്കപ്പുറം ഒരു സമരവും എത്തി നോക്കുന്നില്ല?' (പുറം: 95). 'ഈ പതിനാലുകൊല്ലം ക്ലാസ്സ് മുറിയ്ക്കുള്ളിൽ കഴിച്ച നേരം മറ്റെന്തെങ്കിലും ചെയ്തിരുന്നെങ്കിൽ ഇതിനേക്കാൾ അറിവു നേടാമായിരുന്നു' (പുറം: 79). ഈ നിശിതമായ വിമർശനവും ഈ വ്യവസ്ഥ പൊതുസമൂഹത്തിലുണ്ടാക്കിയിട്ടുള്ള ആത്മീയ മലിനീകരണവും പൗലോ ഫ്രെയറും ഇവാൻ ഇല്ലിച്ചും ഗാന്ധിയുമൊക്കെ മുന്നോട്ടു വെച്ച സ്കൂൾ തിരസ്കാരത്തിന്റെ തുടർച്ച തന്നെയാണ്.

ഇതൊരും കട്ടത്ത വിമർശനം നടത്തി, നമ്മളൊക്കെ ചെയ്യുന്നതുപോലെ അതേ വിദ്യാഭ്യാസ വ്യവസ്ഥയുടെ ഭാഗമായി പറ്റിങ്ങുട്ടകയല്ല ദാസ് ചെയ്തത്. 'കോളേജ് വിദ്യാഭ്യാസം ഞാൻ മുഴവനായി ഉപേക്ഷിച്ചു. പരീക്ഷയെഴുതി ഡിഗ്രിനേടാനോ അതുവഴി എന്തെങ്കിലും ജോലിസമ്പാദിക്കാനോ ഉള്ള പരിപാടി പൂർണ്ണമായും ഉപേക്ഷിച്ചു. ഒരു കമ്മ്യൂണിസ്റ്റായി പ്രവർത്തിക്കാനാണ് അടുത്ത പരിപാടി. ഏറ്റവും ബുദ്ധിമുട്ടിച്ച പ്രശ്നമാണിത്'. ബ്രഹ്മപുത്രനുള്ള കത്തിൽ (പുറം: 120). അദ്ധ്യാപികമാരായ അമ്മയുടെ ഇടയിൽ ജീവിച്ച് അവരുടെ മാനസികഘടനയിലെത്താനുള്ള തന്റെ സത്യാന്വേഷണ പരീക്ഷണങ്ങളെപ്പറ്റി ദാസ് തുറന്ന് പറയുന്നു. അതല്ലം കാല്പനികമായി തോന്നാം.

ഒരു തൊഴിലാളിയായി തോട്ടം മേഖലയിലും ക്വാറികളിലും പണിയെടുക്കുന്ന ദാസ്. വാക്കും പ്രവർത്തിയും സിദ്ധാന്തവും പ്രയോഗവും തമ്മിലുള്ള ഭയാനകവും അസത്യജടിലവുമായ അന്തരം ഇല്ലാതാക്കാൻ അയാൾ ഒരു തൊഴിലാളിയായി സ്വയം പുനഃസൃഷ്ടിക്കാൻ ശ്രമിച്ചെങ്കിലും തന്റെ ആത്മീയ പ്രതിസന്ധി മറികടക്കാൻ അയാൾക്ക് കഴിഞ്ഞില്ല. ഗാന്ധി ആ സന്ദർഭത്തിൽ വ്യവസ്ഥിതിയ്ക്കെതിരെ (ആധുനിക മുതലാളിത്ത നാഗരികതയ്ക്കെതിരെ) സത്യാഗ്രഹത്തിലേർപ്പെട്ടു. ഗാന്ധിയിലിത് പ്രതിരോധവും പുനഃസൃഷ്ടിയുമായി (ഗാന്ധിയുടെ രചനാത്മക പദ്ധതികൾ) ഒരേ സമയം മാറുന്നുണ്ട്. ഗാന്ധി ദക്ഷിണാഫ്രിക്കയിലും ഇന്ത്യയിലും നടത്തിയ സത്യാഗ്രഹ സമരങ്ങളിലെല്ലാം രചനാത്മകപ്രവർത്തനങ്ങളും ഉൾപ്പെട്ടിരുന്നു. ഫീനിക്സ് സെറ്റിൽമെന്റ്, ടോൾസ്റ്റോയി ഫാം, സബർമതി ആശ്രമം, വാർധ, എന്നീ ലാബറട്ടറികളിൽ സ്വയം ചെയ്യപ്പെട്ട ബദൽ ജീവിത മാതൃകകളാണ് ഗാന്ധിയെ സത്യാഗ്രഹ സമരങ്ങളെ അന്വർത്ഥമാക്കുന്നത്. അവയില്ലെങ്കിൽ ഗാന്ധിയുടെ സമരങ്ങൾ പക്ഷാഘാതം സംഭവിച്ച ശരീരം പോലെയാണ്. ഗാന്ധിയുടെ അഹിംസ സചേതനമാകുന്നത് ഇങ്ങനെയാണ്. 1946-ൽ ശേഷം ഗാന്ധിപോലും അനാഥനായി: "Indians are a lost people"എന്നുള്ള തന്റെ പഴയ ബോധ്യം നിരന്തരം മന്ത്രിച്ചിട്ടുണ്ടാകണം.

ദാസ് സമ്മതിക്കുന്നു: 'അവനവനോടുതന്നെ നീതിപുലർത്തണമെങ്കിൽ, ഇവിടെ ജീവിച്ചുന്ന ഓരോ നിമിഷവും അതുയോടെ വേദനിപ്പിക്കുന്നതും സ്വന്തം നിഷ്ക്രിയതയെ കത്തിനോവിപ്പിക്കുന്നതുമാണ്. സ്വന്തം പ്രവൃത്തിയെന്തെന്ന് എനിക്ക് കണ്ടെത്താനായിട്ടില്ല...' (9/4/1977) 'എന്തെങ്കിലും ചെയ്യാനാവും എന്ന പ്രതീക്ഷയാണ് ജീവിപ്പിക്കുന്ന'തെന്ന് അതേ കത്തിലുണ്ട്.

'പൊള്ളത്തരം മുഴവൻ അറിഞ്ഞിട്ടും ഇവിടെ ജീവിക്കേണ്ടി വരമ്പോൾ താങ്കൾ എന്താണ് ചെയ്യുക?' ബ്രഹ്മപുത്രനോട് ദാസ് ചോദിക്കുന്നത് അയാളോടു തന്നെയാണ്... നഗ്നമായ ആത്മീയതയുടെ വിഭ്രാന്തിയിൽ ദാസ് ഭ്രമിയിൽ നിന്നും സ്വയം അപ്രത്യക്ഷനാവുന്നു. തന്റെ ആത്മീയവേദനയുടെ പിടച്ചിലിന് തല്ലാല വിരാമമിട്ടു കൊണ്ട്...

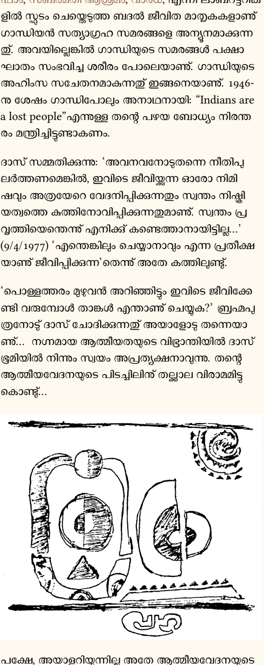

പക്ഷേ, അയാളറിയുന്നില്ല അതേ ആത്മീയവേദനയുടെ പിടച്ചിലിൽ ഇന്നും, എന്നും തീ തിന്നുന്ന മനുഷ്യരുണ്ടാവും. തനിക്ക് ചുറ്റും നരകയാതന അനുഭവിക്കുന്ന അമ്മമാരെയും സഹോദരങ്ങളെയും ഓർത്ത്. വേദനിക്കുന്ന മനുഷ്യവംശത്തെ ഓർത്ത്...

അതിജീവനത്തിന്റെ ഭീഷണി നേരിടുന്ന ജീവനെയും ഭൂമിയെയും ഓർത്ത്... □

കെ. ജി. സുബ്രഹ്മണ്യദാസ് (1958–1982)

1958-ൽ തൃശ്ശൂർ ജില്ലയിൽ പെരിഞ്ഞനത്ത് ജനിച്ചു. കൂടക്കര ഗോപാലകൃഷ്ണൻ-പാർവതി എന്നിവരുടെ ഏകമകൻ. അച്ഛൻ, സ്വയം വിശേഷിപ്പിക്കാറുള്ളതു പോലെ ജവാനായിരുന്നു. അമ്മ എ. എം. എൽ. പി. സ്കൂളിൽ അദ്ധ്യാപികയായിരുന്നു. ദാസ് ആദ്യം അവിടേയും പിന്നീട് ആർ. എം. ഹൈസ്കൂൾ, ക്രൈസ്റ്റ് കോളേജ് (ബി. എസ്സി. കെമിസ്ട്രി). 1978-ൽ സി. പി. ഐ. (എം. എൽ.) പാർട്ടിയിൽ ചേർന്നു. 1981-ൽ വയനാടു ജില്ലാ സെക്രട്ടറിയായിരിയ്ക്കെ പാർട്ടിയിൽ നിന്നും പോന്നു. 1982-വരെ സജീവമായ വായനയും എഴുത്തും.

കെ. അരവിന്ദാക്ഷൻ

മലയാളത്തിലെ ഒരു എഴുത്തുകാരനാണ് കെ. അരവിന്ദാക്ഷൻ.

പിൻകുറിപ്പ്

- മുപ്പതു മുതൽ നാല്പതു മിനിട്ടിനകം വായിച്ചു തീർക്കാവുന്ന ഉള്ളടക്കമാണ് സായാഹ്ന പുറത്തിറക്കുന്ന ഈ ഫോൺ പിഡിഎഫുകളിൽ ഉള്ളത്. ഇതു വായിക്കുവാനായി ഒരിക്കലും ഒരു കമ്പ്യൂട്ടറോ ഡെസ്ക്ടോപ് ആപ്ലിക്കേഷനുകളൊ ആവശ്യമില്ല.
- ആധുനിക മനുഷ്യന്റെ സന്തതസഹചാരിയായ സ്മാർട്ട് ഫോണുകളുടെ സ്ക്രീനിൽ തന്നെ വായിക്കുവാൻ തക്ക രീതിയിലാണ ഈ പിഡിഎഫുകൾ വിന്യസിച്ചിരിക്കുന്നത്. ഫോണിന്റെ വിതിക്കു നിജപ്പെടുത്തിയ രീതിയിലാണ് മാർജിനുകൾ ചിട്ടപ്പെടുത്തിയിരിക്കുന്നത്.
- പിഡിഎഫ് പ്രമാണങ്ങൾ വായിക്കുവാനുള്ള പ്രയോഗങ്ങൾ എല്ലാതരം സ്മാർട്ട്ഫോണുകളിലും ഇന്നു ലഭ്യമാണ്. എന്നിരിക്കിലും സൗജന്യമായി കിട്ടുന്ന അഡോബി അക്രോബാറ്റ് റീഡർ ആണ് ഇവയിൽ ഏറ്റവും മുന്തിയത്. അതുകൊണ്ട് അഡോബി റീഡർ ഇൻസ്റ്റാൾ ചെയ്യുകയും അതിൽ ഈ ഫോൺ പിഡിഎഫുകൾ വായിക്കുകയും ചെയ്യുക.
- സ്വതന്ത്രപ്രസാധനം ആഗ്രഹിക്കുന്ന/ഇഷ്ടപ്പെടുന്ന ആർക്കുവേണമെങ്കിലും സായാഹ്നയിലൂടെ സ്വന്തം കൃതികൾ പ്രസാധനം ചെയ്യാവുന്നതാണ്. 30 മുതൽ 60 മിനിട്ടുകൾക്കകം വായിച്ചുതീർക്കാവുന്ന ഉള്ളടക്കം – കഥകൾ, അനുഭവക്കുറിപ്പുകൾ, ലേഖനങ്ങൾ, അഭിമുഖങ്ങൾ, സിനിമാനിരൂപണങ്ങൾ, കവിതകൾ – എന്നു തുടങ്ങി എന്തുവേണമെങ്കിലും അയയ്ക്കാവുന്നതാണ്. അയയ്ക്കേണ്ട വിലാസം: <info@sayahna.org>.
- പ്രതികരണങ്ങൾ <info@sayahna.org> എന്ന ഇമെയിലിലേയ്ക്കോ, ഈ വെബ് പേജിൽ കമന്റുകളായോ ചേർക്കുക. നിർദ്ദേശങ്ങളും വിമർശനങ്ങളും എപ്പോഴും സ്വീകാര്യമാണ്. അവ സായാഹ്നപ്രവർത്തകർക്ക് കൂടുതൽ ഉത്തേജനം നൽകുന്നതാണ്.

സായാഹ്ന ഫൗണ്ടേഷൻ, ജഗതി, തിരുവനന്തപുരം 695014